

Murska Straža

Glasiilo obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravništvo v Gornji Radgoni, Spodnji Griz št. 7, I. nadstr. I. Telefon št. 7. Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsak petek zjutraj in stane s poštnino vred za celo leto 48 K, za pol leta 24 K, za četrt leta 12 K. Posamezna številka stane 1 K.

Inserati: Ena šeststolpna petitvrsta (prostor 3 mm visok in 45 mm širok) K 1-50. Pri večkratni objavi primeren popust.

Sredi ustavnega boja.

22. februarja.

V ustavnem odseku ustavodajne skupščine so bili 19. t. m. sprejeti prvi štirje člani ustave. Dolgotrajen, težak porod! Za par besed, ki jih vsebujejo ti štirje člani, so se vršile razprave brez konca in kraja. Ustavni odsek (odbor) je sestavljen iz zastopnikov vseh strank izvenzemski Radičevce. Ti ustavotvorci se bojujejo med seboj „z uma svitlim mečem“, a izid vsega govorniškega boja je znan že v naprej: prodreti mora (vsaj v bistvu) oni načrt, za katerega glasuje večina. Z večino pa razpolaga — vlada. Človeku, ki čita v dnevnikih te dolgovazne, dasi mestoma prav duhovite govore, prihaja na misel veliki angleški dramatik, ki zakliče na nekem mestu: „Woords, woords, woords!“ (Besede, besede, besede).

Sedanja vlada se je prav udobno zvalila v svoj naslonjač, prekrižala roke in noge, ter opazuje s precejšnjo ravnodušnostjo gibanje svojih političnih nasprotnikov. Vlada stoji trdno. Njena večina je strnjena in zastopa enoten ustavni načrt. Nasprotno je pa opozicija razcepljena, sprta med seboj. Med posameznimi strankami je veliko več načelnih nasprotij, kakor pa skupnih točk. Načelna nasprotja so trajna, skupne točke pa le prehodne — od danes do jutri. Te opozicijske stranke so izdelale vsaka svoj ustavni načrt in ga predložile ustavnemu odboru. Za nobenim teh načrtov pa ne stoji niti približna večina. Vzemimo samo vprašanje uprave. Če se izgovori beseda „samouprava“, predstavlja si jo bosanski musliman popolnoma drugače kakor na pr. pristaš Slov. ljudske stranke. Ljudje iščejo v teh novih oblikah rešitev svojih navad in razvad, rešitev starega političnega življenja. Od tod taka razlika v programih, katerim je cilj isti. Enako je z vprašanjem vladavine. Socialni demokrati so republikanci, toda drugačni kakor na pr. hrvatski republikanci ali komunisti. V socialnih in gospodarskih vprašanjih leže med naziranjem opozicijskih strank globoki prepadi. V navadnem

parlamentarnem življenju bi tak položaj opozicije ne bil tragičen, ali pri izgraditvi državne ustave, kjer gre v bistvu vendarle samo za načela, je že — več ko tragičen. Zato je malo upanja, da bi opozicija skrhalo vladni načrt ustave. Vse lepe misli ne pomagajo nič, ako proti koncu odločijo številke.

Morda bi bil izhod v tem, da bi se sedanja opozicija zedinila za enoten ustavni načrt, ki bi združil samo najboljše točke. Toda — katere so s strankarskega vidika najboljše? V praksi je tedaj ta način neizvedljiv; s stališča vsake stranke, če hoče ostati zvesta svojim načelom, absurden. V ustavnem boju ne preostane tedaj drugega, kakor da večina ne oziraje se na razcepljeno, za delo nesposobno opozicijo zgradi državno ustavo. Za ideje, ki se pri tem v resnično škodo prebivalstva niso mogle uveljaviti, je to hud udarec; a ideje se morajo nešteto krat vkloniti pred idejami, dokler si ne pribore dovolj fizične moči, da prisilijo druge k odstopu.

* * *

Vse stranke razen Radičevce, ki še ni gotova z načrtom, in komunistov, kateri načeloma ne izdelujejo načrta, so že predložile svoje ustavne načrte.

O vladnem načrtu ustave ter o načelih Jugoslov. kluba smo že poročali v našem listu.

Zanimiva skupina so zemljoradniki. Njihov ustavni načrt naglašja predvsem agrarni značaj ustave. Znane „točke“, ki so jih svojčas predložili vladi kot pogoj za vstop v Pašičev kabinet, so našle svoj prostor tudi v ustavnem načrtu. Ali spadajo tja ali ne, je drugo vprašanje. Eden izmed strankinih voditeljev Slovenec dr. Vošnjak je bil mnenja, da ne spadajo in je glasoval v nasprotju z vsemi ostalimi poslanci svoje stranke za — vladni načrt. Zlasti pobija zahtevo, da bi se vršile volitve po stanovih in da bi imeli volilci pravico odpoklicati po svojem razpoloženju izvoljene poslance.

* * *

Socialni demokrati so v svojem načrtu predarjali socialno plat države. So načelni republikanci. Naglašajo, da izhaja vsa oblast iz ljudstva. Zahtevajo

odpravo smrtne kazne in svobodo tiska. Zemlja, šume, rude, voda naj ostanejo imovina države. Zdravstvo in zdravljenje je v državi brezplačno. Država se deli v pokrajine, okrožja in občine. Cerkev naj se loči od države.

Hrvatska zajednica zahteva pokrajinske sabbore; pokrajine so dozdašnje zgodovinske dežele. Sicer je za monarhijo.

Republikanci zahtevajo svobodno republiko „Jugoslavijo“. S tajnim glasovanjem naj se opredeli ljudstvo v pokrajine, okrožja itd.

Muslimani zahtevajo v svojem načrtu samoupravne pokrajine s pokrajinskimi sabori, katerim pristoja zakonodavna moč.

Pred spomladjo.

(Nova svetovna vojna? — Boljševiške priprave za ofenzivo. — Zveza med Poljsko in Romunijo. — Maia in velika antanta. — Začetek londonskih posvetovanj. — Amerika in Evropa. — Avstrijsko vprašanje.)

Spomlad je blizu, zemlja se že „giblje“, v drevju krožijo sveži soki, ki bodo pogнали listje in cvetje. Vsa narava se nahaja v prijetnem vznemirjenju, v velikem pričakovanju. Zdi se, da je tudi ljudstvo v nekem sličnem vznemirjenju, v velikem pričakovanju. Ampak razlika je v tem, da to vznemirjenje ni ravno prijetno in če sodimo po dosežaj znanih znamenjih, nimamo pričakovati kaj veselega. Političen položaj je tako razpreden in meglen, da imajo prav oboji: oni, ki se nadajo srečnemu razvoju sedanjih razmer in oni, ki pričakujejo novih izbruhov v Evropi. Kar vemo, to je zelo malo, da si napravimo sliko o jutrišnjem vremenu. Morda bo, morda ne bo... Kakor zdravniki in strežniki v bolnikovi sobi, hodijo razni ministri potihoma in previdno sem in tja po Evropi. Nedavno smo čitali, da je potoval češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš v Rim in odtam v Pariz; poljski prezident Pilsudski v Pariz, dr. Vesnić (radi slabega zdravja) v Pariz, general d'Esperay iz Pariza, maršal Foch iz Pariza, ministrski predsednik Briand baje tudi iz Pariza. Med Francijo in Poljsko se je sklenila ožja zveza med Poljsko in Romunijo pa vojno bratstvo. Ostanje vse polno nerešenih vprašanj, ki niso nezanimiva za slehernega našega čitatelja: Ali je res francoski general dopotoval v Beograd samo zaradi častnega križca in naš diplomat dr. Vesnić v Pariz samo radi srčne napake? Ali pride največji francoski vojskovodja Foch na sprehod v Beograd? In čemu že niso Poljaki in Rusi podpisali mirovne pogodbe, ko se vendar pogajajo že od jeseni?

*

Pismo iz Južne Srbije.

Na Kosovem polju, februarja 1921.

Naši kraji leže na najsevernejši točki Jugoslavije. Marsikaterega bralca bo zanimalo, kako živi ljudstvo v najjužnejših delih Jugoslavije. Ker živimo v skupni državi, bomo morali polagoma spoznavati tudi te kraje, ki smo o njih slišali tako malo, kakor so slišali doli na jugu o naših. Nedavno so pisali listi o naseljevanju v Južni Srbiji. Tudi mnoge slovenske vojake zanese služba v te kraje. Naš rojak g. Alojzij Cestnik, ki služi na Kosovem polju, nam je poslal kratek opis teh krajev. Objavljamo ga, ker smo prepričani, da bodo naši čitatelji z zanimanjem segli po njem.

Prebivalstvo. V Južni Srbiji prebivajo Srbi, Turki in Arnavti (Albanci). Do l. 1912. so ti kraji spadali pod Turčijo. Nekoč so bili zelo rodovitni in na gosto naseljeni; vsled turškega gospodarstva pa so se tekom več stoletij spremenili v pusto, redko naseljeno pokrajino. Iz zgodovine je znano, da se je na Kosovem polju vršila l. 1389 odločilna borba med Srbijo in Turčijo; na Vidov dan se je pokazal izid: srbska svoboda je bila pokopana za dolga stoletja. To veličajno borbo opevajo narodne pesmi. Zato so srbskemu ljudstvu sveti spomini na preteklost, ki jih

je Južna Srbija polna. Ko je bil l. 1912 dosežen prvi cilj srbske borbe za svobodo in ujedinjenje, si je tudi Južna Srbija oddahnila, a žal le za par mesecev. L. 1915. so se zopet vneli boji za Južno Srbijo. Na to posvečeno zemljo so pridrvele bolgarske, avstrijsko-madžarske in nemške čete, ter oropale, kar je ostalo Turkom. Šele izza l. 1918 smejo ti kraji upati na boljše in mirnejšo bodočnost. Prebivalstvo srbske narodnosti je sicer v gospodarskem in kulturnem oziru zelo zanemarjeno, čemu se pač ne čudimo, a v primeri s turškimi in arnavtskimi prebivalci na višji stopnji civilizacije. Narečje prehaja tako naravno iz bolgarskega v srbski jezik, da so nastali radi tega ostri politični spori med Srbi in Bolgari. Bolgari so se slabo izkazali; videč, da nimajo prav, so hoteli s strašnim nasiljem izvojevati zmago svojim neslovan-skim smotrom.

Hiše. Pojdimo v južnosrbsko vas in si oglejmo, kako izgledajo hiše na zunaj. Hiše so zidane s kamenjem in z blatom. Pokrite so s slamo, opeko ali s pločnatim kamenjem. Pokrivanje s slamo je kaj enostavno. Zmlačeno slamo se vrže na hišo približno pol metra na debelo, potem se pa zveže z rajcami radi vetra. Hiše se le redkokje belijo z apnom; večji del so mazane z ilovico. Okna so majhna in ozka. Vrata so prosta. Dvorišče je ograjeno s kamenjem, na kamenju pa raste trnje, ki naraste večkrat čez 2 m visoko.

Mnoge hiše so pa tudi brez plota. Tuintam so po dve, tri ali še več hiš na enem dvorišču.

Od znotraj navadno niso pobeljene, ampak tudi mazane z blatom. Nad sabo vidiš našagane ali nasekane deske, večkrat celo navadna drva. Pod je iz zemlje. Postelje nimajo; na mesto postelje leži v sobi slamnjača ali, če te ni, se razprostere po tleh slama in tukaj poležejo vsi čez noč. Ena sama soba jim služi za spalnico, kuhinjo in delavnico, neredko tudi za hlev. Ponekod se najdejo zelo majhne sobe in še te se delijo na dve polovici: pol sobe za prenočišče ljudem, pol sobe pa hlev za krave. Mize so navadno okrogle in precej nizke; običajna višina je 20—30 cm. Stolci ni; na mesto njih imajo 25—40 cm visoke stolice.

Hrana. Kuhajo na ognjišču kakor Italijani; peči ni najti nikjer. Kruh pečejo v kolačih od 1½ do 3 kg teže. Je iz ječmena ali iz koruze, katerega nazivljejo „proja“. Večinoma uživajo fižol. Krompirja se po nekaterih vaseh ne najde skoraj nič. Kuhajo dva krat na dan; pri hrani so vobče zelo skromni in žive v primeri z našim ljudstvom jako slabo. Slanine imajo malo. Čebula jim nadomesti zabelo na fižolu, sicer pa se služijo s kajmakom, ali pa jedo nezabeljeno. Zlasti revnejši vidijo zelo redko slanino. Pri jedi uporabljajo lesene žlice.

(Konec prih.)

invalid Ivan Lasbacher, ker je vzel svoji svakinji Alojziji Peršak v Radenskem vrhu št. 16 znesek 16.000 K. Obdolženec je svoje dejanje priznal.

Apače. Komisija, ki je v pretečenem tednu poslovala v Apački kotlini in na severni meji sploh, je sprejela pritožbe prebivalstva in obljubila, da bo vlada kar najbolj mogoče ugodila vsem upravičenim željam. Najvažnejše je prometno vprašanje. Izrekla se je želja, naj se cmureška okolica zveže z pesniško dolino in tako nasloni na Maribor. Zastopnik poverjenišva za javna dela je izjavil, da bo prispevala država k izgradbi ceste Velka—Ploderšnica—Malna, okrajni zastop mariborski pa bo prevzel skrb za cestno zvezo Velka—Sv. Lenart—Maribor. Komisija je je dalje uvažila želje glede novih občinskih in župnijskih mej. Župnija Cmurek — naravno — izgubi vse občine na jugoslov. ozemlju. Občine okrajev Cmurek in Radgona se po želji prebivalstva dodelijo sodnim okrajem Maribor, Gornja Radgona, Sv. Lenart. Izrazila se je želja po ustanovitvi pol. ekspoziture za obmejne občine ob Muri.

Ne morete spati? Niti delati? Imate nervozne bolečine? Občutek zadovoljstva doprinese Vam Feller-

jev pravi Elza fluid! 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici 42 K. Državna trošarina posebej.

Trpite na počasni prebavi? Zaprtju? To zlo se odstrani s pravimi Fellerjevimi Elza-kroglicami. 6 škatlic 18 K. — Želodec okrepčujoča švedska tinktura 1 steklenica 20 K. — Omot in poština posebej, a najceneje. *Eugen V. Feller, Stubica donja, Elzatrž št. 326, Hrvatska.*

Kdor želi da se mu pošljejo Elza-izdelki v Avstrijo, naj naslovi naročilo na: Apotheke „zum heil. Geist“ Versandstelle Epl. 326, Wien I. Nibelungeng. 2.

Uradnika,

izurjenega v zemljeknjižnem delu, v korespondenci in knjigovodstvu sprejme **Posojilnica v Gornji Radgoni.**

Prednost imajo taki, ki so bili v notarski ali odvetniški službi.

Nastop takoj. — Plača po dogovoru.

Prošnje naj se pošljejo najdalje do 5. marca na načelstvo posojilnice.

Vabilo

na

občni zbor

Tiskovne zadruga

v Gornji Radgoni, r. z. z o. z.

ki se vrši v nedeljo dne 6. marca 1921 ob 1/2 11. uri predpolodne v posojilnični dvorani v Gornji Radgoni.

Dnevni red:

- 1.) Volitev načelstva in nadzorstva.
- 2.) Sprememba pravil.
- 3.) Slučajnosti.

Ako ta občni zbor ob navedeni uri ne bi bil sklepčen, vrši se eno uro pozneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki pa sklepa veljavno pri vsakem številu navzočih združnikov.

V Gornji Radgoni, dne 19. februarja 1921.

Načelstvo.

Častna izjava.

Podpisani Janez Divjak, posestnik na Policah izjavljam, da sem Leopolda Kovačič, delavca na Policah neutemeljeno obdolžil prestopka tatvine ter se mu zahvaljujem da je odstopil od tožbe in mi žalitev odpustil.

Janez Divjak.

Osrednje češko-jugoslovanske knjigarne

založba knjig in muzikalij ter zavod za oglaševanje

ZAGREB J. HEREJK ZAGREB

priporoča bogato izbiro domačih in inozemskih literatur, umetniških razglednic in novih knjig, muzikalij, časopisov. Oglase v vse tu- in inozemske časopise.

Češko-jugoslovanska založba J. Herejka v Zagrebu je izdala v jugoslovenskem prevodu sledeče knjige: Čech, Izlet gosp. Broučka na mesec; Jirásek, filozofska historija. Naročila izvršuje hitro in točno.

Belo nemško jedilno sol, v vrečah, kakor tudi **industrijsko sol, sladkor, bučno olje** itd. oddaja po najnižji ceni

Tvrška Anton Tonejc in drug Maribor
Zahtevajte cene!

Razširjajte „Mursko Stražo“

Zaveden Slovenec želi kupiti vinograd srednje velikosti v okraju Gornja Radgona. Kdor proda ali poižve za prodajalca dobi nagrado in naj javl pod „Vinograd“, poštno ležeče Radinci.

Deske raznih debelosti, 3-80 m in 4 m dolge, late, tramiče, (Stafelne) roženice in tramovje, za mizarje, tesarje, stavbe in domačo rabo ima na zalogi **Gospodarska zadruga v Gornji Radgoni.**

Novo dospelo!

Vsakovrstno manufakturno blago za ženske in moške obleke, platno, barhente, židane in vsakovrstne druge robce, cefirje, in sploh vso manufakturno blago kupiš vedno najbolj pò ceni pri

Gospodarski zadrugi v Gornji Radgoni.

Velika izbira!

Dobra postrežba!

Največja zaloga razno- vrstnih strojev

kot slamoreznic, reporeznic, alfa-separatorjev, čistilnikov (trijerjev), vejalnih strojev, viteljnov (gepelnov), mlatilnic i. t. d. pri

Gospodarski zadrugi v Gornji Radgoni

Najnižje cene!

Ogled zaloge prost!

TISKARNA PANONIJA

F. JEREBIČ IN TOVARIŠI KOMANDITNA DRUŽBA

GORNJA RADGONA

KNJIGOVEZNICA, KNJIGARNA, TRGOVINA S PAPIRJEM IN PISARNISKIMI POREBŠČINAMI NA DROBNO IN DEBELO

NA DEBELO!

CENIK

NA DROBNO!

prvovrstnih sočivnih, cvetličnih in gospodarskih semen kakor tudi sadnih drevesc in grmov

najboljše kakovosti in popolnoma čistih, je gotov in prosimo cenjeno občinstvo, da se blagovoli v slučaju potrebe s polnim zaupanjem obrniti na nas

Zadruga za proizvodnjo semenja

Preradovičeva ul. 20 Zagreb Telefon št. 17-74

POSOJILNICA V GORNJI RADGONI

r. zadr.
z n. z.

Hranilne vloge sprejme in jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Obresti se pripisujejo koncem vsakega leta prez posebnega naročila h kapitalu. Hranilne knjižice drugih inozemskih denarnih zavodov se sprejemajo brez vseh stroškov kot hranilne vloge, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo. Za nalaganje po pošti so strankam na razpolago položnice kr. poštno-čekovnega urada v Ljubljani št. 10.593. Rentni davek plačuje Posojilnica sama.

Posojila na osebni kredit, na hipoteke, trgovske kredite in v tekočem računu daje pod najugodnejšimi pogoji. Izposojuje tudi na zastavo vrednostnih papirjev. Dolgove pri drugih denarnih zavodih prevzema Posojilnica na sebe in dolžnih plačuje pri Posojilnici svoj dolg naprej. Stroški za to ne presegajo nikdar 10 kron. Prošnje za vknjižbo novih, kakor tudi za izbris plačanih posojil dela Posojilnica brezplačno, stranka plača le koleke.

Uradne ure so vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne. Ob uradnih dnevih se sprejema in izplačuje denar.

Pojasnila se dajejo, prošnje sprejemajo in vsi drugi uradi posli izvršuje vsak delavnik od 8. do 12. ure dop.

Uradni prostori so v lastni hiši, Glavna cesta št. 14, zraven kolodvora.